

Vergaderjaar 2003–2004

28 606

Jeugdzorg 2003–2006

29 200 VI

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2004

Nr. 18

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 22 juni 2004

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft op 2 juni 2004 overleg gevoerd met minister Donner van Justitie over:

- **de brief d.d. 6 februari 2004 over het Rapport Inspectie «Jeugdigen onder voogdij» (28 606, nr. 14);**
- **de aanvullende brief van de minister over het Rapport Inspectie «Jeugdigen onder voogdij»;**
- **de brief d.d. 16 april 2004 over de motie-De Pater-van der Meer/Griffith (TK 2003/2004 29 200 VI, nr. 46) (29 200 VI, nr. 133).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **De Pater-van der Meer** (CDA) vindt dat de minister de ontwikkeling van een visie op (gezins)voogdij zelf ter hand moet nemen en niet moet overlaten aan de MOgroep, de werkgeversorganisatie van de instellingen. De wereld van de voogdij is in de afgelopen tijd steeds verder geprofessionaliseerd. Een van de nadelige gevolgen van die ontwikkeling was een steeds nadrukkelijker formalisering, waarbij professionaliteit vooral werd vertaald in maximale afstand tot cliënten; de grotere aandacht voor de juistheid van procedures en protocollen ging ten koste van waardevolle zaken als emotionele betrokkenheid en het belang van het gezag van gezinsvoogden. De kinderrechtvaarders hebben hier onlangs ook met klem op gewezen. Mevrouw De Pater-van der Meer vindt het noodzakelijk dat deze negatieve ontwikkeling wordt gekeerd. De minister benadrukt het belang van continuïteit en stelt dat het voor de duidelijkheid voor het kind van belang is dat naast het pedagogisch gezag, ook het juridisch gezag over het pleegkind bij de pleegouders komt te liggen. Dit impliceert dat de instellingen wat meer op afstand komen te staan als het kind in een pleeggezin wordt geplaatst. Mevrouw De Pater-van der Meer roept de minister op om deze wijsheid in een heldere visie en in concreet beleid om te zetten.

Mevrouw **Kalsbeek** (PvdA) vindt het Inspectierapport verontrustend. Zij begrijpt niet waarom de Inspectie genoegen nam met de lage respons van de voogdijwerkers. Het rapport wijst op een gebrekkige dossiervorming;

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Klaas de Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (VVD), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Kant (SP), Wolfsen (PvdA), Azough (GroenLinks), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdsmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Nawijn (LPF), Griffith (VVD), Van der Laan (D66), Visser (VVD) en Lazrak (Groep Lazrak).

Plv. leden: Van Hijum (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Vergeer (SP), Arib (PvdA), Karimi (GroenLinks), Bujs (CDA), Sterk (CDA), Varela (LPF), Joldersma (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Van As (LPF), Örgü (VVD), Lambrechts (D66) en Rijpstra (VVD).

zo geeft maar 38% van de dossiers adequate informatie over het verloop van de voogdij. Een dergelijke constatering is niet alleen zeer bevreemdend omdat dossiervorming essentieel is voor een goede overdracht, ze is bovendien zeer opmerkelijk in het licht van eveneens gesignaleerde klachten over een overmatige papierwinkel. Zijn er geen voorschriften waaraan de dossiervorming dient te voldoen?

De Inspectie constateert tot haar grote zorg dat de positie en belangen van onder voogdij staande kinderen, de jure kinderen zonder ouders, onvoldoende zijn gewaarborgd. De eerste reactie van de minister op dit gegeven was voor mevrouw Kalsbeek ronduit teleurstellend. Zijn antwoorden op de Kamervragen hieromtrent boden iets meer hoop, maar kenmerkend blijven zijn zeer passieve, afwachtende houding, en dat terwijl er juist grote behoefte is aan leiding en visie om deze problematiek het hoofd te bieden.

De reactie van de minister op de motie-De Pater-van der Meer/Griffith is volgens mevrouw Kalsbeek weliswaar consistent, maar gaat niet echt in op de motie zelf. De minister zegt twee gezinsvoogden om verschillende redenen niet nodig te vinden, maar de motie vraagt letterlijk om gekwalificeerde personen uit de omgeving van het kind, niet per se om gediplomeerde professionals. Bovendien legt de minister in zijn reactie sterk de nadruk op uit huis geplaatste kinderen die moeilijk in contact zouden komen met hun gezinsvoogd, maar ook daar gaat de motie niet direct over.

Mevrouw **Örgü** (VVD) maakt uit het Inspectierapport op dat er aardig wat mis is met de huidige organisatie van de voogdij; er zal dus nog veel werk verzet moeten worden. Maar waren het gebrek aan visie en continuïteit en de onduidelijkheid over de rol van de voogdijwerkers niet eerder geconstateerd? Was dit onderzoek daar wel voor nodig? De aanbevelingen in het rapport spreken eigenlijk vanzelf. Binnen welke termijn denkt de minister deze te realiseren? Ook mevrouw Örgü vindt dat de minister zelf zijn verantwoordelijkheid dient te nemen bij de ontwikkeling van een visie. Mevrouw Örgü vermoedt een verschil in interpretatie van de motie-De Pater-van der Meer/Griffith tussen Kamer en minister. Hoe dan ook, een tweede voogd was in ieder geval niet de inzet van de VVD, wel een nauwere betrokkenheid van de voogd. Vanaf 1 januari treedt de nieuwe wetgeving voor de bureaus jeugdzorg in werking, waardoor de provincies de regie over de bureaus gaan voeren. Mevrouw Örgü verzoekt de minister de opvattingen en wensen van de Kamer hieromtrent aan de orde te stellen in het eerstvolgende IPO-overleg. Alleen al om pragmatische redenen is het een goede zaak om de pedagogische verantwoordelijkheid van pleegouders uit te breiden met de juridische verantwoordelijkheid voor hun pleegkinderen, maar mevrouw Örgü vindt dat de mening van het veld hierover wel bij de besluitvorming worden betrokken; duidelijkheid voor alle betrokkenen, voogdijmedewerkers, ouders en jongeren, dient altijd voorop te staan.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) vindt het Inspectierapport het zoveelste zeer verontrustende signaal over de organisatie van de voogdij. Contacten tussen voogden en pupillen blijken te beperkt, tot grote ontevredenheid van beide partijen. Aan de hulpverleningsplannen blijkt vaak het nodige te schorten: onduidelijke afspraken over de wijze en het doel van de begeleiding, de visie van de pupil ontbreekt, de plannen kunnen niet worden uitgevoerd, evaluatie vindt pas plaats na vijftien maanden. Voogdijwerkers klagen over een te grote caseload, die leidt tot fouten. Voor ernstige probleemgevallen zijn er te weinig residentiële voorzieningen, met schrijnende gevallen als gevolg.

Mevrouw Vos vindt zowel de eerste als de tweede reactie van de minister op de problematiek ronduit teleurstellend. De bescheiden rol die hij zichzelf, overigens nog na aandringen van de Kamer, toedicht bij de visie-

ontwikkeling is onder de maat en, gezien het belang dat de minister aan deze materie zegt te hechten, onbegrijpelijk. Mevrouw Vos vindt de minister de eerst verantwoordelijke voor visie. Hij dient dus te zorgen voor een adequaat plan van aanpak, en wel op korte termijn.

Het antwoord van de minister

De **minister** benadrukt dat het Inspectierapport gaat over de voogdij, het overdragen van het ouderlijk gezag aan een instelling, en niet over de gezinsvoogdij, de ondertoezichtstelling van het gezin aan een gezinsvoogdij-instelling, waarbij het ouderlijk gezag blijft bestaan. Alle zorgen van de Kamer worden op het ministerie gedeeld; diens verzoek om het Inspectierapport is daar een uiting van. De Inspectie adviseert de minister onder andere om een duidelijke visie, beleid en normen te formuleren en in samenspraak met de provincies een plan op te stellen voor implementatie. De minister zal in de notitie Beter beschermd zijn kijk op deze materie geven, maar wijst erop dat die noodzakelijkerwijs abstract en formeel van aard zal zijn; hem is immers niet gevraagd om een concrete en sterk gedetailleerde visie op de structurele inrichting van de voogdij, maar om een visie die faciliteert, die de instellingen richting en oriëntatie geeft. Wellicht is dit iets anders dan wat de Kamer met «visie» bedoelt, maar de minister is van oordeel dat het veld daar in de praktijk weinig aan heeft. Inderdaad is de minister verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een visie en stelt hij randvoorwaarden, maar om te voorkomen dat zo'n visie louter een papieren werkelijkheid blijft, dient deze te worden ontwikkeld in innige samenspraak met de instellingen. Juist omwille van het creëren van draagvlak in het veld heeft de minister wat meer tijd willen nemen.

In afwachting hiervan staat het proces overigens zeker niet stil: zoals blijkt uit het Inspectierapport zijn er inmiddels structurele veranderingen aangebracht, in overleg met de provincies wordt verder gewerkt aan de kaders en criteria en randvoorwaarden, met de voogdij-instellingen (i.c. de MOgroep) worden de conclusies van het rapport besproken. De MOgroep kan niet vóór september met resultaten komen. In juli is het beleidsprogramma Beter Beschermd gereed.

De problematiek van de gebrekkige dossiervorming was al eerder geconstateerd en is juist een van de aanleidingen voor het Inspectieonderzoek. Ook dit gegeven wordt betrokken bij het overleg met IPO en MOgroep. De minister zegt niet bekend te zijn met de kwantitatieve respons uit het veld op de enquête. Hij wijst erop dat voor instellingen geen rechtsplicht bestond om aan de enquête deel te nemen.

De minister betreurt het misverstand omtrent de motie-De Pater-van der Meer/Griffith. Mocht deze op een verkeerde interpretatie berusten, dan komt zulks voort uit de bewuste keuze van de wetgever in 1995 om de instellingen te belasten met de gezinsvoogdij; de andere figuur, personen uit de omgeving aanstellen als gezinsvoogd, werd daarmee onmogelijk. Met deze wijziging kwam een eind aan het probleem van vermenging van rechterlijke taken, i.c. de rechter als aanwijzer én toezichthouder van de voogd. De minister ziet vooralsnog geen aanleiding om deze wijziging terug te draaien. Hij zegt de Kamer een brief toe over de wijze waarop kan worden bevorderd dat de gezinsvoogdij-instellingen personen uit de omgeving bij de uitvoering van de gezinsvoogdij betrekken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
De Pater-van der Meer

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Van Bommel